

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Φράντς Κάφκα: «**Η σιωπή των σειρήνων**»
(Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, Β12, σσ. 255-257)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. «Ό,τι δεν είναι λογοτεχνία με κάνει να πλήττω και το μισώ γιατί μ' ενοχλεί ή με εμποδίζει έστω και μόνο στη φαντασία μου. Έτσι, δεν έχει νόημα για μένα η οικογενειακή ζωή, εκτός από τη θέση του παρατηρητή στην καλύτερη περίπτωση»¹ γράφει ο Κάφκα στα *Ημερολόγιά του*. Μπορείτε να εντοπίσετε στο κείμενο αυτό στοιχεία απομόνωσης που να δικαιολογούν την απάρνηση της οικογένειας από το συγγραφέα;
2. Ο Κάφκα ένιωθε έντονα το αίσθημα της ενοχής και της αντίθεσης με τον κόσμο που τον περιέβαλλε. Προσπαθήστε να εντοπίσετε μέσα στη μυθολογική αυτή πρόζα στοιχεία ενοχής, απαισιοδοξίας και αντιθέσεων.²
3. Ποιους χαρακτηρισμούς θα αποδίδατε στην κοινωνία που ζει και συγγράφει ο Κάφκα;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Το έργο του Κάφκα προβάλλει «τον παράλογο, πνιγηρό και απάνθρωπο κόσμο της αλλοτρίωσης»³. Να επαληθεύσετε αυτή την άποψη με στοιχεία του κειμένου.

¹ Κάφκα Φρ., *Τα Ημερολόγια*, Μετ/ση Αγγέλα Βερυκοκάκη, Εξάντας, 1998.

² Για να απαντήσετε στην ερώτηση να λάβετε υπόψη σας τα βιογραφικά στοιχεία του συγγραφέα και πιο πολύ την αντίθεση που σφράγισε την ευαίσθητη ψυχή του, η οποία διαπλάστηκε από τη μορφή του πατέρα του, ενός δραστήριου και πρακτικού εμπόρου, που τον προίκισε με ένα ισόβιο αίσθημα κατωτερότητας και από την ευαίσθητη και τρυφερή του μητέρα.

³ Κάφκα Φρ. «Εσωτερικό Ημερολόγιο» βλ. Φιλολόγων νομού Ροδόπης, *Η διδασκαλία της Ξένης Λογοτεχνίας*, εκδ. Κώδικας, Θεσσαλονίκη 1989.

2. Σε ποια σημεία της μικρής αυτής μυθολογικής πρόζας του Κάφκα διακρίνετε το στοιχείο της ειρωνείας;
3. Η προσποίηση λειτουργεί στο έργο αυτό ως ασπίδα. Μπορείτε να επαληθεύσετε την άποψη αυτή από το κείμενο;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Αφού μελετήσετε τη «Σιωπή των Σειρήνων» και τις ανατροπές που επιφέρει στο μύθο του Οδυσσέα ο Κάφκα, προσπαθήστε να περιγράψετε τη λειτουργία της σιωπής στο διήγημα.
2. Σχολιάστε τις εκδοχές του μύθου του Προμηθέα, όπως περιγράφονται από τον Φραντς Κάφκα. Ποιες ανατροπές διακρίνετε σ' αυτές;
3. Γιατί ο Οδυσσέας δεν άκουσε τη σιωπή των Σειρήνων;
4. *«Εναπέθεσε τις ελπίδες του σε μια χούφτα κεριά και μια αρμαθιά αλυσίδες, και γεμάτος αθώα χαρά για τα πενιχρά του μέσα, έβαλε πλώρη για τις Σειρήνες»:*
Να σχολιάσετε αυτή τη φράση σε σχέση με το βασικό θέμα του μύθου.
5. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, οι Σειρήνες, βλέποντας τα μάτια του Οδυσσέα, δε θέλουν πια να ξελογιάσουν τον ήρωα;
6. Ποιο πιστεύετε ότι είναι το νόημα της πρώτης φράσης της πρόζας του Κάφκα και πώς συνδέεται με το υπόλοιπο κείμενο;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου

A. Στέφος, «Ο μύθος της Κασσάνδρας στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία»⁴

«Σύμφωνα με τη μυθική παράδοση, όταν κάποτε οι γονείς της Κασσάνδρας Πρίαμος και Εκάβη γιόρταζαν τα γενέθλια της Κασσάνδρας και του Έλενου, τα παιδιά κουρασμένα αποκοιμήθηκαν μέσα στο ιερό. Το βράδυ οι δικοί τους μεθυσμένοι από την ολόήμερη διασκέδαση αναχώρησαν για την πόλη λησμονώντας τα δύο αδέρφια στο ιερό. Όταν την επομένη τα αναζήτησαν, τα βρήκαν να κοιμούνται αμέριμνα, έντρομοι όμως είδαν δύο φίδια να γλύφουν τα αυτιά των

⁴ Στέφος Α., *Ο μύθος της Κασσάνδρας στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία*, εκδ. Πορεία, Αθήνα 1994, σ.σ. 9-10.

παιδιών. Στις κραυγές των γονέων τα φίδια κατέφυγαν στην ιερή δάφνη του θεού, αλλά τα δίδυμα αδέρφια πήραν ως δώρο το χάρισμα της μαντικής τέχνης και της προφητείας.

Άλλος μύθος που αναφέρει ο Αισχύλος λέει ότι ο Απόλλων αγάπησε τρελά την Κασσάνδρα, η οποία του υποσχέθηκε ότι θα ανταποκριθεί στον έρωτά του, αν της χάριζε τη μαντική τέχνη, πράγμα που έγινε. Όταν όμως η Κασσάνδρα δεν τήρησε την υπόσχεσή της και απάτησε το θεό, αυτός οργισμένος έφτυσε στο στόμα της και χωρίς να της αφαιρέσει τη μαντική ικανότητα, την καταράστηκε και της αρνήθηκε τη δύναμη της πειθούς (...)».

(απόσπασμα)

Διαβάστε τις παραλλαγές των μύθων που αναφέρονται στη μαντική ικανότητα της Κασσάνδρας και στον τρόπο που την απόκτησε και σχολιάστε την ερμηνεία τους.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Ο Κάφκα ζώντας καθημερινά σε μια πραγματικότητα γεμάτη αντιφάσεις και αδυναμίες ένιωσε την ανάγκη να ανιχνεύσει την αλήθεια, έστω και με ψευδαισθήσεις, καταφεύγοντας σε μυθικά στοιχεία που συμπεριέλαβε στα λογοτεχνικά του κείμενα. Ποιους τρόπους, κατά την άποψή σας, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει σήμερα ο άνθρωπος για να αποδεχτεί την πραγματικότητα που τον περιβάλλει ή ίσως για να ξεφύγει απ' αυτή; (Να περιορίσετε την απάντησή σας σε 300 το πολύ λέξεις).

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Η αδυναμία του ανθρώπου μπροστά στις δυνάμεις της κοινωνίας που παίρνουν μορφή ξένων εχθρικών δυνάμεων οδηγεί τον άνθρωπο στην αλλοτρίωση. Να περιγράψετε το φαινόμενο, όπως το αντιλαμβάνεστε και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισής του (600 λέξεις).
2. Να μελετήσετε το «Γράμμα στον Πατέρα» του Φραντς Κάφκα και να εκθέσετε τις εντυπώσεις που σας δημιούργησε.

3. Να βρείτε ποιήματα ή άλλα έργα με μυθολογικά θέματα (π.χ. τον Προμηθέα, Σίσυφο κ.λπ.) και να παρουσιάσετε στην τάξη χαρακτηριστικά αποσπάσματα.
4. Να αναζητήσετε χαρακτηριστικές παραστάσεις με θέμα τον Οδυσσέα και τις Σειρήνες σε αρχαία μελανόμορφα και ερυθρόμορφα αγγεία και να συγκρίνετε την εκδοχή του μύθου που παρουσιάζουν με την καφκική.
5. Να βρείτε άλλα έργα που ανατρέπουν τις συνήθεις ερμηνείες μύθων (π.χ. Ζ. Χέρμπερτ «Ομιλεί ο Δαμαστής ή Προκρούστης»⁵) και να εξηγήσετε το στόχο της συγκεκριμένης ανατροπής.

⁵ Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, σσ. 178, 179.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία (45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

Φραντς Κάφκα, «**Η σιωπή των σειρήνων**»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Το έργο του Κάφκα προβάλλει «τον παράλογο, πνιγηρό και απάνθρωπο κόσμο της αλλοτρίωσης». Μπορείτε να διακρίνετε στη μυθολογική αυτή πρόζα στοιχεία αλλοτρίωσης και ποια;

.....
.....
.....

Μονάδες 8

2. Πώς θα χαρακτηρίζατε την κοινωνία που ζει και συγγράφει ο Κάφκα;

.....
.....
.....

Μονάδες 6

3. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το βαθύτερο νόημα της πρόζας του Κάφκα;

.....
.....
.....

Μονάδες 6